

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

Доклад за данъчните разходи

2010-2011 г.

Дирекция „Данъчна политика“

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
I. Доклад за данъчните разходи - същност	4
II. Защо е необходимо изготвянето на Доклад за данъчните разходи в България	4
III. Процес на изготвяне на доклад за данъчните разходи	4
IV. Дефиниция за данъчен разход	5
V. Данъчен стандарт - същност	6
VI. Дефиниране на данъчен стандарт в България	6
6.1. Данъчен стандарт по отношение на данъците върху печалбите и доходите	7
6.2. Данъчен стандарт по отношение на данъците върху потреблението	8
VII. Методология за оценка на данъчните разходи	8
VIII. Оценка на данъчните разходи	9
8.1. Общ размер на данъчните разходи	9
8.2. Оценка на данъчните разходи по видове данъци	10
8.3. Оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки	12
8.4. Оценка на данъчните разходи по цели	19
8.5. Оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори	20
8.6. Оценка на данъчните разходи по получатели	21
IX. Възможности за усъвършенстване на процеса по изготвяне на Доклад за данъчните разходи	22
Заключение	23

ВЪВЕДЕНИЕ

Основната цел на данъчната политика е да формира обхвата на данъчното облагане по такъв начин, че да гарантира висока ефективност и прозрачност на данъчната система. Ефективността на данъчната система се свежда до осигуряване на фискалните нужди на държавата, като същевременно се запази възможно най-високият икономически растеж и се осигури подходящ жизнен стандарт на обществото.

Този компромис между фискални, икономически и социални цели се постига чрез диференциране обекта на данъчно облагане (потребление, приходи или имущество) и конструирането на самите данъци, включително данъчна основа, данъчни ставки и преференции. Прилагането на такива решения дава възможност за по-голяма гъвкавост на обхвата на данъчното облагане и стимулиране на поведението на данъкоплатците в съответствие с очакванията на държавата. От една страна, тези решения представляват преференции за специфични групи данъкоплатци, а от друга страна, те лишават държавата от част от потенциалните данъчни приходи или, с други думи, държавата се отказва от част от данъчните приходи, за да постигне определена икономическа или социална цел.

Българската данъчна система предвижда редица данъчни преференции, целта на които е да стимулират поведението на данъкоплатците в подкрепа развитието на определени региони, избрани икономически отрасли и специфични видове дейност, или промяна на прогресивните черти на данъчната система. Данъчните преференции, от правна гледна точка могат да приемат различни форми – ниски данъчни ставки за данък върху печалбата и данък върху дивидентите, намалени данъчни ставки, данъчни ваканции, инвестиционни данъчни кредити, ускорена данъчна амортизация, пренасяне на данъчни загуби и други. Общата характеристика на различните форми на данъчни преференции е намаляване на данъчното задължение и следователно намаляване на потенциалните данъчни приходи в бюджета.

Загубите от данъчни приходи, възникващи в резултат на предоставени данъчни преференции, се възприемат като данъчни разходи.

Данъчните разходи де факто са заместител на бюджетните разходи, а при определени условия могат да бъдат алтернатива за директни трансфери от държавния или общинския бюджет.

За разлика от бюджетните разходи, които са предмет на задълбочен анализ, наблюдение и контрол, данъчните разходи много често са извън обхвата на този контрол. Една от основните причини е, че бюджетните разходи обикновено са представени в един единствен нормативен документ, докато данъчните разходи са разпръснати в различни данъчни закони, често скрити, трудни за анализ и оценка.

Подобна ситуация нарушава прозрачността на финансовото управление на държавата и създава риск от неправилно разпределение на публичните средства. Ето защо оценяването на данъчните разходи е от ключово значение за оформяне на фискалната политика на страната. Оценяването на данъчните разходи от една страна създава възможност за правилното разпределение и преразпределение на публичните

средства, а от друга страна представлява отправна точка за оценка на ефективността на отделните данъчни разходи и данъчната система като цяло.

I. ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ - СЪЩНОСТ

Изготвянето на доклади за данъчните разходи има дългогодишна традиция в повечето държави-членки на Европейския съюз и държавите членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

Годишните доклади за данъчните разходи се изготвят и публикуват с цел осигуряване прозрачност на разпоредбите регламентиращи данъчните преференции.

В редица държави-членки на Европейския съюз изготвянето на доклади за данъчните разходи е регламентирано със закон, поради което тези доклади са пряко свързани с държавния бюджет и представляват част от бюджетния процес.

Докладите за данъчните разходи обикновено се изготвят ежегодно, но има и изключения, като в някои държави доклад се изготвя на две или три години.

II. ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО ИЗГОТВЯНЕТО НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ В БЪЛГАРИЯ

В България доклад за данъчните разходи се изготвя за втори път. Първият доклад за данъчните разходи е изготвен през 2011 г. и обхваща тригодишен период (2007-2009 г.).

В националното законодателство не съществува задължение за изготвяне на доклад за данъчните разходи, но с изготвения доклад се цели, от една страна, увеличаване прозрачността на публичните финанси, а от друга страна информираност на обществото относно системата от данъчни преференции и тяхната стойност.

Настоящият доклад за данъчните разходи обхваща двугодишен период (2010-2011 г.).

В доклада са включени данъчните разходи по видове данъчни мерки (преференции), свързани с данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни подоходни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

Данъчните разходи, представени в настоящия доклад, са оценени на базата на отчетни данни, съдържащи се в данъчните и митнически декларации, предоставени от Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“, както и на база статистическа информация от Българската народна банка и Националния статистически институт.

III. ПРОЦЕС НА ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Процесът на изготвяне на настоящия доклад за данъчните разходи включва следните основни етапи:

- Изготвяне на списък с действащите данъчни преференции в Закона за данък върху добавената стойност, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за

корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица за периода 2010-2011 г.;

- Дефиниране на понятието данъчен разход;
- Дефиниране на понятието данъчен стандарт по видове данъци;
- Идентифициране кои от данъчните преференции са данъчни разходи и кои от тях са част от данъчния стандарт;
- Изготвяне на списък с данъчните разходи за анализирания период;
- Избор на методи за оценка на данъчните разходи;
- Анализ на наличната информация и източници на информация за оценка на данъчните разходи;
- Изготвяне на оценка на данъчните разходи;
- Препоръки за усъвършенстване на процеса на изготвяне на доклад за данъчните разходи.

IV. ДЕФИНИЦИЯ ЗА ДАНЪЧЕН РАЗХОД

Към настоящия момент в българското законодателство не се съдържат легални дефиниции за данъчна преференция и данъчен разход.

Данъчните преференции от правна гледна точка могат да приемат различни форми – ниски данъчни ставки за данък върху печалбата и данък върху дивидентите, намалени данъчни ставки, данъчни ваканции, инвестиционни данъчни кредити, ускорена данъчна амортизация, пренасяне на данъчни загуби и други.

Под данъчна преференция най-общо се разбира разпоредба от данъчното законодателство, в резултат на която се намалява данъчната основа или сумата на дължимия данък. Основна характеристика за всички форми на данъчни преференции е, че намаляват данъчното задължение и следователно, водят до намаляване на потенциалните данъчни приходи в бюджета. Загубите от данъчни приходи възникващи в резултат на предоставени данъчни преференции се възприемат като данъчни разходи.

Въпреки, че съществува много тясна връзка между данъчните преференции и данъчните разходи, определението за данъчна преференция не е достатъчно изчерпателно за целите на идентифициране на данъчните разходи.

Идентифицирането на данъчните разходи е сложен процес, но е необходимо условие за определяне на тяхната стойност. Следва да се отбележи, че не всички данъчни решения, които са мерки за данъчни преференции са истински данъчни разходи. Някои от данъчните мерки са въведени с цел рационализиране на данъчната система, намаляване на разходите за администриране на данъци или са резултат от международни задължения или задължения във връзка с членство в Европейския съюз.

Анализът на докладите за данъчни разходи на други държави, както и проучването на редица публикации на международни организации, водят до извода, че не съществува единно и общоприето определение за данъчен разход. Това се дължи, от една

страна, на съществените различия в данъчните системи на отделните държави, а от друга страна, на използвания от тях подход към функцията на данъчните разходи.

Една голяма част от държавите, изготвящи периодични доклади за данъчните разходи, са възприели дефиницията за данъчен разход на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Според ОИСР „Данъчният разход е трансфер на публични ресурси, което се постига чрез намаляване на данъчните задължения по отношение на данъчния стандарт (стандартната данъчна система) вместо чрез директен разход”.

За целите на изготвяне на първия доклад за данъчните разходи беше възприета дефиницията за данъчен разход на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. В доклада беше препоръчано да се приеме национална дефиниция за данъчен разход за целите на анализа и оценката на данъчните разходи в България .

В Закона за публичните финанси, в сила от 1 януари 2014 г. се съдържа определение на понятието „данъчен разход“.

По смисъла на §1, т.9 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси „Данъчен разход“ е индиректен разход, направен чрез данъчната система по силата на законова разпоредба, който води до намаляване или отсрочване на бюджетни приходи за постигане на определена икономическа или социална цел.“

За целите на изготвяне на настоящия анализ е въприето по разширено определение за данъчен разход в сравнение с определението в Закона за публичните финанси.

Определение за данъчен разход

„Данъчен разход е индиректен разход, направен чрез данъчната система по силата на законова разпоредба, приложението на която от определена категория данъчно задължени лица води до намаляване или отсрочване на бюджетни приходи в сравнение с прилагането на данъчния стандарт за съответния вид данък за постигане на определена икономическа или социална цел.“

V. ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ - СЪЩНОСТ

Дефинирането на данъчен стандарт е от съществено значение за определянето, дали една данъчна разпоредба представлява данъчен разход или е присъща характеристика на данъчната система.

Световната практика показва, че не съществува един общоприет модел за данъчен стандарт поради различието в данъчните системи на отделните държави. Всяка страна сама определя данъчния си стандарт за целите на собственото си изследване и анализ.

VI. ДЕФИНИРАНЕ НА ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ В БЪЛГАРИЯ

В България няма прието универсално определение за данъчен стандарт.

Следва да се подчертае, че точното дефиниране на данъчния стандарт (стандартната данъчна система) е много трудно, отчитайки факта, че всяка данъчна разпоредба следва да бъде много добре анализирана, за да се установи дали това е присъщ признак за даден данък или това е преференция за определена група данькоплатци, дейности, икономически сектори и т.н.

Дефинирането на данъчния стандарт изисква да се посочат най-важните принципи на данъчното облагане, както и тези елементи на данъчната система, които в законовия смисъл може да са мярка за данъчни преференции, но на практика са част от данъчния стандарт и не следва да се считат за данъчен разход. Общите принципи за данъчната система са принципът на универсалност, всеобхватност и справедливост на данъчното облагане. Други елементи, които следва да бъдат признати като данъчен стандарт, това са стандартните данъчни ставки (ставката за данък върху добавената стойност, за корпоративен данък и данък върху доходите на физическите лица и др.), данъчната амортизационна система, възможността за намаляване на годишната данъчна основа (напр. със задължителните осигурителни вноски), както и принципите, заложи в правото на ЕС, които са задължителни за всички държави-членки.

Не е възможно да се определи един данъчен стандарт за всички данъци. Посочените по-горе принципи могат да бъдат приложими за всеки данък, но характерните особености на отделните данъци налагат необходимост от дефиниране на данъчен стандарт за всеки вид данък. По отношение на данъка върху добавената стойност и акцизите, които са хармонизирани на ниво ЕС и структурата им е резултат от Общностното право, се оставя много малка възможност на държавите-членки при крайното им оформяне.

За целите на настоящия доклад във връзка с идентифицирането на данъчните разходи и тяхната оценка е дефиниран данъчен стандарт по отношение на две категории данъци - данъци върху печалбите и доходите, и данъци върху потреблението.

6.1. Данъчен стандарт за данъци върху печалбите и доходите

Данъчният стандарт за данъците върху печалбите и доходите ще следва следните основни принципи:

- Универсалност на данъчното облагане - печалбите и доходите на юридическите и физическите лица са обект на облагане, независимо от осъществяваната икономическа дейност или региона, в който се осъществява;
- Пълнота на данъчното облагане – всяка печалба/доход е обект на облагане, независимо от източника им, категорията на платеща или предназначението на печалбата/дохода;
- Индивидуално данъчно облагане – облагане на отделно юридическо или физическо лице, което получава прихода или дохода;
- Годишно определяне размера на данъците;
- Стандартни данъчни ставки за данъци върху печалбите или доходите;
- Данъчна амортизационна система.

Данъчните разпоредби, които отговарят на посочените по-горе принципи, следва да се разглеждат като данъчен стандарт и отправна точка за идентифициране на данъчните разходи. Данъчният стандарт ще включва и всички разпоредби, свързани с избягване на двойното данъчно облагане, т.е. освобождаване от облагане или прилагането на методите за освобождаване от облагане, регламентирани в двустранните спогодби за избягване на двойно данъчно облагане, по които страна е Република България.

6.2. Данъчен стандарт за данъци върху потреблението – данък върху добавената стойност и акцизи

По отношение на ДДС и акцизите, данъчният стандарт ще следва принципите, задължителни за всички държави-членки на ЕС, и заложи в законодателството на съюза.

Задължителните освобождавания от облагане съгласно европейското законодателство са данъчен стандарт. Всички възможни опции за освобождаване от облагане, които не са задължителни за държавите-членки и са въпрос на национално решение, следва да се считат за отклонение от данъчния стандарт, т.е. за данъчен разход. Същото се отнася и за данъчните ставки. Данъчният стандарт включва стандартната (основна) ставка. Намалените данъчни ставки – за данък върху добавената стойност и акцизите, следва да се третират като данъчен разход. Разпоредба, която ограничава обхвата на данъчното облагане поради административни или контролни причини – например, освобождаване от облагане с акциз алкохолните напитки, произведени от физически лица за собствено потребление, и които не са предназначени за продажба, следва да се счита за данъчен стандарт, а не за данъчен разход.

VII. МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Необходимо условие за правилното разпределение на публичните средства е предварително да бъде определен точният им размер. За разлика от директните трансфери (бюджетните разходи) стойността на данъчните преференции не е известна предварително. Възможностите за определяне на точната им стойност в последствие (след края на финансовата година) също са ограничени, особено в случаите, когато няма изискване за подробно докладване на данъчните разходи.

Ето защо, определянето на стойността на данъчните разходи изисква оценки, извършени чрез прилагане на конкретна методология.

Най-често използваният метод за оценка на стойността на данъчните разходи е методът на преотстъпените приходи, който се свежда до оценка на суми, които не са платени в бюджета в резултат на съществуването на даден данъчен разход.

Други приложими методи са методът на получаване на приходи и методът на равностойността на разходите.

Методът на получаване на приходи се основава на оценка на сумите, които биха били платени в бюджета, ако определени данъчни разходи се елиминираха от данъчната система, но като се вземе предвид промяната в поведението на данъкоплатците, което е в

резултат от елиминиране на разходите.

Методът на равностойността на разходите се състои в оценка на стойността на паричните разходи, които биха били необходими за финансиране на определена цел извън данъчната система (например, разходи за увеличаване на социалните помощи или субсидии за закупуване на нови технологии).

За целите на настоящия доклад е използван методът на преотстъпените приходи.

VIII. ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Данъчните разходи са оценени за двугодишен период (2010-2011 г.)

Данъчните разходи представени в настоящия доклад, са оценени на базата на отчетни данни, съдържащи се в данъчните и митнически декларации, както и на база статистическа информация от Българската народна банка и Националния статистически институт.

Изготвена е цялостна оценка на данъчните разходи, която включва:

- общ размер на данъчните разходи;
- оценка на данъчните разходи по видове данъци;
- оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки;
- оценка на данъчните разходи по цели;
- оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори;
- оценка на данъчните разходи по получатели.

8.1. Общ размер на данъчните разходи

Година	Общ размер на данъчните разходи (в лева)	% от БВП	% от данъчните приходи
2010	464 302 410	0.66%	2.44%
2011	551 230 519	0.73%	2.68%

Общо за периода 2010-2011 г.

За анализирания период се наблюдава значително увеличение в размера на данъчните разходи като абсолютна сума и като процент от брутния вътрешен продукт и данъчните приходи. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в общия размер на данъчните разходи е 86 928 109 лева.

Анализът показва, че оценената загуба на приходи в резултат на данъчните разходи представлява по-малко от 1% от БВП (0.66% от БВП за 2010 г. и 0.73% от БВП за 2011 г.).

За сравнение, този показател варира от 0.74% от БВП за Германия, 2% - Холандия, 4.9% - Полша до 12.79% за Великобритания. Широкият диапазон в стойностите на показателя се дължи, от една страна, на съществуващите разлики в данъчните системи на отделните държави, а от друга страна, на различните подходи и методи, използвани за оценка на данъчните разходи.

В държави, включително и България, с широка данъчна основа и ниски данъчни ставки за данъците върху печалбите и доходите, данъчните разходи са малко на брой – до 50. Съответно, в страни с тясна данъчна основа или с високи данъчни ставки броят на данъчните разходи е няколко пъти по-висок и достига до 380.

8.2. Оценка на данъчните разходи по видове данъци

Данъчните разходи са оценени по видове данъци – данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

2010 година

За 2010 година са идентифицирани общо 34 броя данъчни разходи. Въз основа на наличната информация е определена стойността на 24 броя данъчни разходи (71% от всички идентифицирани разходи). Неоценените данъчни разходи представляват 29% от всички разходи.

Най-голям относителен дял заемат данъчните разходи по корпоративни данъци (50%) и данъчните разходи по акцизите (24%).

Вид данък	Брой данъчни разходи	Оценени данъчни разходи	Оценка – сума (в лева)	% от данъчните приходи
ДДС	2	1	79 137 892	0.42%
Акцизи	8	7	62 033 152	0.33%
Корпоративни данъци	17	9	210 008 273	1.10%
Данъци върху доходите на физическите лица	7	7	113 123 093	0.59%
Общо за всички данъци	34	24	464 302 410	2.44%

2011 година

За 2011 година са идентифицирани общо 34 броя данъчни разходи. Въз основа на наличната информация е определена стойността на 24 данъчни разходи (71% от всички

идентифицирани разходи). Неоценените данъчни разходи представляват 29% от всички разходи.

Най-голям относителен дял заемат данъчните разходи по корпоративни данъци (50%) и данъчните разходи по акцизите (24%).

Вид данък	Брой данъчни разходи	Оценени данъчни разходи	Оценка – сума (в лева)	% от данъчните приходи
ДДС	2	1	105 684 365	0.51%
Акцизи	8	7	71 048 806	0.34%
Корпоративни данъци	17	9	258 954 893	1.26%
Данъци върху доходите на физическите лица	7	7	115 542 455	0.56%
Общо за всички данъци	34	24	551 230 519	2.68%

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва, че значителна част от данъчните разходи не са оценени. Липсата на оценка се дължи на факта, че в данъчните декларации не се съдържат необходимите данни или се съдържа обобщена информация, която не може да се използва, за да бъде надеждно оценен съответният вид данъчен разход.

Например, в годишната данъчна декларация по чл.92 от Закона за корпоративното подоходно облагане се съдържа обобщена информация за данъчно признатите разходи за амортизация за всички данъчни амортизируеми материални и нематериални активи. Информацията в декларацията не е достатъчно индивидуализирана, поради което не е възможно изготвянето на оценка на данъчните разходи по данъчни мерки “Ускорена данъчна амортизация до 50% за машини и съоръжения” и “Ускорена данъчна амортизация (100% годишно) за актив, формиран в резултат на развойна дейност”.

От една страна, е необходимо опростяване на административните процедури, включително и на процеса, свързан с попълването и подаването на данъчните декларации, с цел намаляване на административната тежест и разходите на данъчно задължените лица. От друга страна, липсата на определена информация, свързана с данъчните преференции по корпоративните данъци и данъците върху доходите на физическите лица, е пречка за определяне на действителния размер на данъчните разходи и за изготвянето на реалистичен доклад за данъчните разходи.

Препоръка: Информацията в годишните данъчни декларации следва внимателно да бъде анализирана, за да се определи дали част от нея може да отпадне и да бъде заменена с друга с оглед постигане на ефективен баланс за успешното реализиране на набеязаните цели.

8.3. Оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки

Данъчните разходи са оценени по видове данъчни мерки по следните видове данъци - данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

1. Данъчни мерки по данъка върху добавената стойност

С най-голям относителен дял в данъчните разходи по данъка върху добавената стойност е данъчният разход по данъчна мярка „Намалена данъчна ставка за настаняване предоставено от хотелиер“.

Вид данъчна мярка	% от данъчните приходи от ДДС		Сума (в лева)	
	2010	2011	2010	2011
Специален ред за начисляване на ДДС при внос и 30-дневен срок за възстановяване на ДДС	x	x	x	x
Намалена данъчна ставка (7 %) за настаняване предоставено от хотелиер	1.26%	1.60%	79 137 892	105 684 365
Общо	1.26%	1.60%	79 137 892	105 684 365

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва увеличение на данъчните разходи по данък върху добавената стойност. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 26 546 473 лв. или с 33.54%.

2. Данъчни мерки по акцизите

Вид данъчна мярка	% от данъчните приходи от акцизи		Сума (в лева)	
	2010	2011	2010	2011

Доклад за данъчните разходи 2010-2011 г.

Възстановяване на платен акциз върху алкохол и алкохолни напитки при употребата им за медицински цели			Данъчният разход не е оценен	
Възстановяване на платен акциз за електрическа енергия на лицензирани железопътни превозвачи и управители на железопътна инфраструктура	0.03%	0.04%	1 104 940	1 684 735
Нулева акцизна ставка върху електрическата енергия за битови нужди	0.52%	0.50%	18 631 951	19 247 544
Нулева акцизна ставка върху въглищата и кокса при продажба на физически лица	0.13%	0.13%	4 697 590	5 200 006
Нулева акцизна ставка за природен газ използван като моторно гориво и гориво за отопление	0.92%	0.99%	32 954 232	38 161 001
Намалена акцизна ставка за етилов алкохол (ракия), произведен в специализиран малък обект за дестилиране в размер на 550 лв. за 1 хектолитър чист алкохол	0.02%	0.01%	605 220	566 095
Намалена акцизна ставка за бира, произведена от независими малки пивоварни	0,05%	0,05%	1 819 631	1 811 772

Доклад за данъчните разходи 2010-2011 г.

Намалени акцизни ставки върху смеси на биогорива с течни горива от нефтен произход	0.06%	0.11%	2 219 588	4 377 653
Общо	1.74%	1.84%	62 033 152	71 048 806

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва увеличение на данъчните разходи по акцизите. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 9 015 654 лв. или с 14.53%.

Най-голямо увеличение се наблюдава по данъчни мерки „Нулева акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и гориво за отопление” и „Намалени акцизни ставки върху смеси на биогорива с течни горива от нефтен произход”.

За анализирания период с най-голям относителен дял в данъчните разходи по акцизите са данъчните разходи по две данъчни мерки:

- „Нулева акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и гориво за отопление” (53.12% - 2010 г. и 53.71% - 2011 г.);
- „Нулева акцизна ставка върху електрическата енергия за битови нужди” (30.03% - 2010 г. и 27.09% - 2011 г.).

3. Данъчни мерки по корпоративните данъци

Вид данъчна мярка	% от данъчните приходи от корпоративни данъци		Сума (в лева)	
	2010	2011	2010	2011
Освобождаване от облагане на сделките с акции, извършени на фондова борса	0.11%	0.82%	1 443 538	12 226 773
Освобождаване от облагане с корпоративен данък на КИС, лицензирани инвестиционни дружества и дружества със специална инвестиционна цел			Данъчният разход не е оценен	

Доклад за данъчните разходи 2010-2011 г.

Освобождаване от облагане с корпоративен данък на Българския червен кръст			Данъчният разход не е оценен	
Освобождаване от облагане с корпоративен данък и данък върху приходите - висшите училища			Данъчният разход не е оценен	
Освобождаване от облагане с корпоративен данък и данък върху приходите – БАН, Селскостопанска академия и други			Данъчният разход не е оценен	
Преотстъпване 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица	0.95%	1.22%	12 828 536	18 295 206
Преотстъпване 60 на сто от корпоративния данък на регистрирани земеделски производители	1.50%	2.51%	20 349 083	37 475 865
Преотстъпване на корпоративен данък на предприятия, наемащи хора с увреждания	0.07%	0.15%	990 347	2 203 737
Преотстъпване 50 на сто от корпоративния данък на социални и здравноосигурителни фондове	0.06%	0.0002%	797 103	35 345
Ускорена данъчна амортизация			Данъчният разход не е оценен	

Доклад за данъчните разходи 2010-2011 г.

Ускорена данъчна амортизация (100 % годишно) за актив, формиран в резултат на развойна дейност			Данъчният разход не е оценен	
Пренасяне на данъчни загуби	11.48%	11.05%	155 381 117	165 326 376
Данъчно признати разходи за дарения	0.35%	0.40%	4 732 924	5 986 402
Освобождаване от облагане на социални разходи за ваучери за храна	0.99%	1.16%	13 370 625	17 282 189
Освобождаване от облагане на социалните разходи за вноски и премии за допълнително социално осигуряване и застраховки „Живот“			Данъчният разход не е оценен	
Освобождаване от облагане на социалните разходи за транспорт на работници и служители			Данъчният разход не е оценен	
Данъчно облекчение при наемане на безработни лица	0.008%	0.008%	115 000	123 000
Общо	15.52%	17.31%	210 008 273	258 954 893

Забележка: В данъчните мерки по корпоративните данъци е включен като данъчен разход “Пренасяне на данъчни загуби”. Пренасянето на данъчни загуби е данъчна преференция, но по-задълбоченият анализ на същността на данъчната преференция показва, че тя не би следвало да се включва и оценява като данъчен разход. За целите на настоящия анализ тази данъчна преференция е оценена като данъчен разход, поради високата ѝ стойност.

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва значително увеличение на данъчните разходи по корпоративните данъци. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 48 946 620 лв. или с 23.31%.

Най-голямо увеличение се наблюдава по данъчни мерки „Освобождаване от облагане на сделки с акции, извършени на фондова борса”, „Преотстъпване 60 на сто от корпоративния данък на регистрирани земеделски производители”, „Пренасяне на

данъчни загуби” и „Преотстъпване 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица”.

По данъчна мярка „Освобождаване от облагане на социални разходи за ваучери за храна” се наблюдава значително увеличение. Увеличението на данъчния разход по тази мярка за 2011 г. в сравнение с 2010 г. в абсолютна сума е 3 911 564 лв. или с 29.25%.

Следва да се отбележи, че данъчната мярка, свързана с ваучерите за храна, не е изцяло оценена. Поради липса на индивидуализираща информация, не е оценен данъчният разход, свързан с освобождаване от облагане работника/служителя с данък върху доходите и дължимите осигурителни вноски за предоставените средства под формата на ваучери за храна.

За анализирания период с най-голям относителен дял в данъчните разходи по корпоративните данъци са данъчните разходи по три данъчни мерки:

- „Пренасяне на данъчни загуби” (73.99% - 2010 г. и 63.84% - 2011 г.);
- „Преотстъпване 60 на сто от корпоративния данък на регистрирани земеделски производители” (9.69% - 2010 г. и 14.47% - 2011 г.);
- „Преотстъпване 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица” (6.11% - 2010 г. и 7.07% - 2011 г.).

4. Данъчни мерки по данъците върху доходите на физическите лица

Вид данъчна мярка	% от данъчните приходи от данъци върху доходите на физическите лица		Сума (в лева)	
	2010	2011	2010	2011
Данъчни преференции за еднолични търговци (преференции по ЗКПО, които могат да бъдат ползвани от ЕТ)	0.13%	0.15%	2 604 823	3 236 180
Освобождаване от облагане с данък на някои доходи на физически лица			Част от данъчната преференция не е данъчен разход Данъчният разход не е оценен	
Освобождаване от облагане с данък на някои доходи от трудови правоотношения			Част от данъчната преференция не е данъчен разход Данъчният разход не е оценен	

Доклад за данъчните разходи 2010-2011 г.

Намаляване на сумата на годишните данъчни основи с внесените през годината за сметка на лицето, осигурителни вноски за пенсиониране	0.004%	0.003%	76 443	59 233
Данъчно облекчение за дарения	0.01%	0.01%	159 608	194 366
Намаляване на сумата на годишните данъчни основи за лица с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност	1.38%	0.79%	27 967 988	17 191 946
Намаляване на сумата на годишните данъчни основи с направените лични вноски за доброволно осигуряване и застраховане	0.14%	0.13%	2 758 606	2 758 339
Данъчно облекчение за млади семейства	0.08%	0.09%	1 655 625	1 902 391
Данъчно облекчение за доходите от лихви по депозити на физически лица	3.84%	4.14%	77 900 000	90 200 000
Общо	5.57%	5.30%	113 123 093	115 542 455

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва увеличение на данъчните разходи по данъците върху доходите на физическите лица. За 2010 г. в сравнение с 2011 г. увеличението в абсолютна сума е 2 419 362 лв. или с 2.14%.

Най-голямо увеличение се наблюдава по данъчна мярка „Данъчно облекчение за доходите от лихви по депозити на физически лица“. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 12 300 000 лв. или с 15.79%.

Най-голямо намаление се наблюдава по данъчна мярка „Намаляване на сумата на годишните данъчни основи за лица с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност“. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. намалението в абсолютна сума е 10 776 042 лв. или с 38.53%.

За анализирания период с най-голям относителен дял в данъчните разходи по

данъците върху доходите на физическите лица са данъчните разходи по две данъчни мерки:

- „Данъчно облекчение за доходите от лихви по депозити на физически лица” (68.86% - 2010 г. и 78.07% - 2011 г.);
- „Намаляване на сумата на годишните данъчни основи за лица с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност” (24.72% - 2010 г. и 14.88% - 2011 г.).

8.4. Оценка на данъчните разходи по цели

Данъчните разходи са оценени по две основни цели – икономическа цел и социална цел.

Данъчните разходи с икономическа цел се отнасят за данъчните мерки, насочени към стимулиране на преките чуждестранни инвестиции и иновациите, повишаване на заетостта, развитието на определени региони и икономически отрасли в страната.

Данъчните разходи със социална цел се отнасят за данъчните мерки, насочени към определени категории физически лица.

2010 година

За 2010 г. относителният дял на данъчните разходи с икономическа цел е 68.28%, съответно, данъчните разходи със социална цел – 31.72%

Цел	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Икономическа цел	317 048 640	1.67%
Социална цел	147 253 770	0.77%
Общо по цели	464 302 410	2.44%

2011 година

За 2011 г. относителният дял на данъчните разходи с икономическа цел е 71.91%, съответно, данъчните разходи със социална цел – 28.09%

Цел	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Икономическа цел	396 408 109	1.93%
Социална цел	154 822 410	0.75%
Общо по цели	551 230 519	2.68%

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва, че въпреки увеличението на данъчните разходи със социална цел като абсолютна сума се наблюдава намаление на относителния им дял в данъчните разходи. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е

7 568 640 лв. Относителният дял на данъчните разходи със социална цел е намалял от 31.72% за 2010 г. на 28.09% за 2011 г.

За анализирания период са наблюдава увеличение на данъчните разходи с икономическа цел. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 79 359 469 лв. или с 25.03%.

8.5. Оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори

Данъчните разходи са оценени по икономически отрасли и сектори.

2010 година

Икономически отрасъл	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Селско стопанство	20 349 083	0.11%
Енергетика	56 283 773	0.30%
Транспорт	3 324 528	0.02%
Туризм	79 137 892	0.42%
Финансов сектор	1 443 538	0.01%
Други	303 763 596	1.59%
Общо по отрасли	464 302 410	2.44%

2011 година

Икономически отрасъл	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Селско стопанство	37 457 865	0.18%
Енергетика	62 608 551	0.30%
Транспорт	6 062 388	0.03%
Туризм	105 684 365	0.51%
Финансов сектор	12 226 773	0.06%
Други	327 190 577	1.59%
Общо по отрасли	551 230 519	2.68%

Забележка: За целите на оценката на данъчните разходи в категория „Други“ са включени няколко икономически отрасли (хранително-вкусова промишленост, фармацевтична промишленост и др.), както и данъчните разходи по общи данъчни мерки (например, „Пренасяне на данъчни загуби“) или по данъчни мерки за регионално развитие и заетост, които от една страна, обхващат значителен брой отрасли, а от друга страна, трудно могат да бъдат индивидуализирани по отделни икономически отрасли (например,

„Преотстъпване 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица“).

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва най-голямо увеличение на данъчните разходи в отрасли „Туризм“ и „Селско стопанство“. В отрасъл „Туризм“ за 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 26 546 473 лв. или с 33.54%.

В отрасъл „Селско стопанство“ за 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 17 108 782 лв. или с 84.08%.

За анализирания период с най-голям относителен дял в данъчните разходи са данъчните разходи за отрасли „Туризм“, „Енергетика“ и „Селско стопанство“.

8.6. Оценка на данъчните разходи по получатели

Данъчните разходи са оценени по две основни категории получатели – юридически лица и физически лица.

2010 година

За 2010 г. относителният дял на данъчните разходи, по които получатели са юридически лица, е 63.51%, съответно, данъчните разходи с получатели физически лица - 36.49%.

Получател	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Юридически лица	294 895 545	1.55%
Физически лица	169 406 865	0.89%
Общо по получатели	464 302 410	2.44%

2011 година

За 2011 г. относителният дял на данъчните разходи, по които получатели са юридически лица, е 67.68%, съответно, данъчните разходи с получатели физически лица - 32.32%.

Получател	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Юридически лица	373 079 515	1.81%
Физически лица	178 151 004	0.87%
Общо по получатели	551 230 519	2.68%

Забележка: За целите на оценката на данъчните разходи в категория „Юридически лица“ са включени местни юридически лица, вкл. неперсонифицирани дружества и места на стопанска дейност в България на чуждестранни лица.

Общо за периода 2010-2011 г.

Анализът показва увеличение на относителния дял на данъчните разходи, по които получатели са юридически лица. За 2011 г. в сравнение с 2010 г. увеличението в абсолютна сума е 78 183 970 лв. или с 26.51%.

Увеличението се дължи основно на ползваните в по-голям размер данъчни преференции свързани с корпоративните данъци, оказващи пряко влияние върху размера на данъчните разходи, по които получатели са юридически лица.

IX. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПРОЦЕСА ПО ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

- Периодичен преглед и оценка на данъчните разходи – изготвяне на Доклад за данъчните разходи – на всеки две години до 31.12.2013 г. и ежегодно, считано от 01.01.2014 г.;
- Публикуване на Доклада за данъчните разходи на Интернет страницата на Министерство на финансите с цел увеличаване прозрачността на публичните финанси и информираност на обществото;
- Разработване на методология за изготвяне на доклад за данъчните разходи и прогнозни оценки на данъчните разходи;
- Приемане на дефиниция за “данъчен разход” за целите на анализа и оценката на данъчните разходи;
- Анализ на необходимата информация и източници на информация за изготвяне на оценка на данъчните разходи;
- Намаляване дела на неоценените данъчни разходи;
- Изготвяне на оценка на ефективността на данъчните разходи;
- Изготвяне на предварителна оценка “разходи-ползи” при въвеждане на бъдещи данъчни разходи;
- Изготвяне на краткосрочни и средносрочни прогнози за стойността на данъчните разходи, считано от 01.01.2014 г..

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Българската данъчна система предлага малко на брой данъчни разходи. Основно данъчните разходи са насочени към стимулиране на икономическото развитие и растеж чрез насърчаване на инвестициите, иновациите и заетостта.

През анализирания период се наблюдава увеличение на данъчните разходи като цяло. Увеличението основно се дължи на декларираните в по-голям размер данъчни печалби и корпоративни данъци, водещи до ползването на по-голям размер данъчни преференции по корпоративни данъци и оказващи пряко влияние върху размера на данъчните разходи.

Видно от доклада, една значителна част от данъчните разходи не са оценени, поради липса на информация свързана с данъчните преференции по корпоративните данъци и данъците върху доходите на физическите лица. В тази връзка в бъдеще е необходимо предприемане на необходимите действия за намаляване дела на неоценените разходи и изготвянето на по-реалистичен доклад за данъчните разходи.

Не на последно място следва да се отбележи, че част от данъчните разходи въведени преди няколко години са загубили въздействието си върху данъкоплатците и са неефективни, като на този етап те водят само до намаляване на бюджетните приходи, без реална полза за икономиката и обществото. За неефективните данъчни разходи следва да бъде проведено по-задълбочено проучване, което да даде отговори на въпроса в каква степен е оправдано по-нататъшното им действие в настоящата им форма.

За повече информация:

Дирекция „Данъчна политика“

Министерство на финансите